

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 69 uncu Maddesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifimiz, gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

Bülent ECEVİT

D.S.P.Genel Başkanı

İstanbul Milletvekili

Devlet BAHÇELİ

M.H.P.Genel Başkanı

Osmaniye Milletvekili

Mesut YILMAZ

ANA.P.Genel Başkanı

Rize Milletvekili

4. İbrahim Yavuz BİLDİK

Adana Milletvekili

5. Mehmet Ali BİLİCİ

Adana Milletvekili

6. Mehmet Metanet ÇULHAOĞLU

Adana Milletvekili

7. Tayyibe GÜLEK

Adana Milletvekili

8. Ali HALAMAN

Adana Milletvekili

9. Adnan Fatin ÖZDEMİR

Adana Milletvekili

10.Musa ÖZTÜRK

Adana Milletvekili

11.Ali TEKİN

Adana Milletvekili

12.Abdulkadir AKCAN

Afyon Milletvekili

13.Halil İbrahim ÖZSOY

Afyon Milletvekili

14.Mehmet TELEK

Afyon Milletvekili

15.Gaffar YAKIN

Afyon Milletvekili

16.Yaşar ERYILMAZ

Ağrı Milletvekili

17.Nidai SEVEN

Ağrı Milletvekili

18.Kürşat ESER

Aksaray Milletvekili

19.Gönül Saray ALPHAN

20.Adnan UÇAŞ

21.Mehmet ARSLAN

22.Oğuz AYGÜN

23.Melda BAYER

24.Sedat ÇEVİK

25.Birkan ERDAL

26.Ali IŞIKLAR

27.H.Tayfun İÇLİ

28.Esvet ÖZDOĞU

29.Yücel SEÇKİNER

30.M.Zeki SEZER

31.Aydın TÜMEN

32.Şevket Bülent YAHNİCİ

33.Cengiz AYDOĞAN

34.İbrahim GÜRDAL

35.Osman MÜDERRİSOĞLU

36.Ahmet Sancar SAYIN

37.Metin ŞAHİN

38.Nesrin ÜNAL

39.Mustafa VURAL

40.Faruk DEMİR

41.Ergün BAYRAK

42.Halit DİKMEN

43.Bekir ONGUN

44.Ali UZUNIRMAK

45.Aydın GÖKMEN

46.Numan GÜLTEKİN

47.Agah Oktay GÜNER

48.Tamer KANBER

49.M.Güven KARAHAN

Amasya Milletvekili

Amasya Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Ankara Milletvekili

Antalya Milletvekili

Antalya Milletvekili

Antalya Milletvekili

Antalya Milletvekili

Antalya Milletvekili

Antalya Milletvekili

Antalya Milletvekili

Ardahan Milletvekili

Artvin Milletvekili

Aydın Milletvekili

Aydın Milletvekili

Aydın Milletvekili

Balıkesir Milletvekili

Balıkesir Milletvekili

Balıkesir Milletvekili

Balıkesir Milletvekili

Balıkesir Milletvekili

50.Zeki ÇAKAN
51.Cafer Tufan YAZICIOĞLU
52.Ataullah HAMİDİ
53.Şaban KARDEŞ
54.Hüseyin ARABACI
55.Sebahat VARDAR
56.İbrahim Halil ORAL
57.Mustafa KARSLIOĞLU
58.Süleyman COŞKUNER
59.Hasan MACİT
60.Ali Rahmi BEYRELİ
61.Hayati KORKMAZ
62.Orhan OCAK
63.Burhan ORHAN
64.Recep ÖNAL
65.Orhan ŞEN
66.Turhan TAYAN
67.Mustafa Cumhur ERSÜMER
68.Sadık KIRBAŞ
69.İrfan KELEŞ
70.Abdulhaluk Mehmet ÇAY
71.Beyhan ASLAN
72.Salih ERBEYİN
73.Hasan ERÇELEBİ
74.Mehmet KOCABATMAZ
75.Sebğatullah SEYDAOĞLU
76.Abdülsamet TURGUT
77.Evren BULUT
78.Ali Ahmet ERTÜRK
79.Mustafa İLİMEN
80.Şadan ŞİMŞEK

Bartın Milletvekili
Bartın Milletvekili
Batman Milletvekili
Bayburt Milletvekili
Bilecik Milletvekili
Bilecik Milletvekili
Bitlis Milletvekili
Bolu Milletvekili
Burdur Milletvekili
Burdur Milletvekili
Bursa Milletvekili
Bursa Milletvekili
Bursa Milletvekili
Bursa Milletvekili
Bursa Milletvekili
Bursa Milletvekili
Çanakkale Milletvekili
Çanakkale Milletvekili
Çankırı Milletvekili
Çorum Milletvekili
Denizli Milletvekili
Denizli Milletvekili
Denizli Milletvekili
Denizli Milletvekili
Diyarbakır Milletvekili
Diyarbakır Milletvekili
Edirne Milletvekili
Edirne Milletvekili
Edirne Milletvekili
Edirne Milletvekili

81.Mustafa GÜL
82.Mihrali AKSU
83.Mücahit HİMOĞLU
84.İsmail KÖSE
85.Cezmi POLAT
86.Necati ALBAY
87.Mehmet Mail BÜYÜKERMEN
88.Mahmut ERDİR
89.Süleyman Servet SAZAK
90.Ali ILIKSOY
91.Ali ÖZDEMİR
92.Mehmet Hanifi TIRYAKI
93.Mustafa YILMAZ
94.Burhan KARA
95.Mustafa YAMAN
96.Mecit PIRUZBEYOĞLU
97.Hakkı Oğuz AYKUT
98.Süleyman Turan ÇIRKIN
99.Ali GÜNAY
100.Levent MISTIKOĞLU
101.Abbas BOZYEL
102.Mustafa ZORLU
103.Yalçın KAYA
104.Hidayet KILINÇ
105.Enis ÖKSÜZ
106.Edip ÖZGENÇ
107.Akif SERİN
108.Cahit TEKELİOĞLU
109.Bülent AKARCALI
110.Ziya AKTAŞ
111.Erol AL

Elazığ Milletvekili
Erzincan Milletvekili
Erzurum Milletvekili
Erzurum Milletvekili
Erzurum Milletvekili
Eskişehir Milletvekili
Eskişehir Milletvekili
Eskişehir Milletvekili
Eskişehir Milletvekili
Gaziantep Milletvekili
Gaziantep Milletvekili
Gaziantep Milletvekili
Gaziantep Milletvekili
Giresun Milletvekili
Giresun Milletvekili
Hakkari Milletvekili
Hatay Milletvekili
Hatay Milletvekili
Hatay Milletvekili
Hatay Milletvekili
İğdır Milletvekili
Isparta Milletvekili
İçel Milletvekili
İçel Milletvekili
İçel Milletvekili
İçel Milletvekili
İçel Milletvekili
İçel Milletvekili
İstanbul Milletvekili
İstanbul Milletvekili
İstanbul Milletvekili

112.Ahat ANDİCAN	İstanbul Milletvekili
113.Aydın AYAYDIN	İstanbul Milletvekili
114.İsmail AYDINLI	İstanbul Milletvekili
115.Şamil AYRIM	İstanbul Milletvekili
116.Naini ÇAĞAN	İstanbul Milletvekili
117.Ahmet ÇAKAR	İstanbul Milletvekili
118.Yücel ERDENER	İstanbul Milletvekili
119.Bülent Ersin GÖK	İstanbul Milletvekili
120.Zafer GÜLER	İstanbul Milletvekili
121.Ahmet GÜZEL	İstanbul Milletvekili
122.Ediz HUN	İstanbul Milletvekili
123.Yılmaz KARAKOYUNLU	İstanbul Milletvekili
124.Nazire KARAKUŞ	İstanbul Milletvekili
125.Cavit KAVAK	İstanbul Milletvekili
126.Osman KILIÇ	İstanbul Milletvekili
127.Hüseyin MERT	İstanbul Milletvekili
128.Nesrin NAS	İstanbul Milletvekili
129.Esat ÖZ	İstanbul Milletvekili
130.H.Hüsametdin ÖZKAN	İstanbul Milletvekili
131.Sühan ÖZKAN	İstanbul Milletvekili
132.Mehmet PAK	İstanbul Milletvekili
133.Necdet SARUHAN	İstanbul Milletvekili
134.Sulhiye SERBEST	İstanbul Milletvekili
135.Bahri SİPAHİ	İstanbul Milletvekili
136.Murat SÖKMENOĞLU	İstanbul Milletvekili
137.Ahmet TAN	İstanbul Milletvekili
138.Erdoğan TOPRAK	İstanbul Milletvekili
139.Masum TÜRKER	İstanbul Milletvekili
140.Mustafa VERKAYA	İstanbul Milletvekili
141.Süleyman YAĞIZ	İstanbul Milletvekili
142.Cahit Savaş YAZICI	İstanbul Milletvekili

143.Perihan YILMAZ	İstanbul Milletvekili
144.Güler ASLAN	İzmir Milletvekili
145.Saffet BAŞARAN	İzmir Milletvekili
146.Burhan BIÇAKÇIOĞLU	İzmir Milletvekili
147.B.Suat ÇAĞLAYAN	İzmir Milletvekili
148.Işın ÇELEBİ	İzmir Milletvekili
149.Mehmet ÇÜMEN	İzmir Milletvekili
150.Salih DAYIOĞLU	İzmir Milletvekili
151.Hayri DİRİ	İzmir Milletvekili
152.Şükrü Sina GÜREL	İzmir Milletvekili
153.Yusuf KIRKPINAR	İzmir Milletvekili
154.Rifat SERDAROĞLU	İzmir Milletvekili
155.Rahmi SEZGİN	İzmir Milletvekili
156.Süha TANIK	İzmir Milletvekili
157.Kemal VATAN	İzmir Milletvekili
158.Oktay VURAL	İzmir Milletvekili
159.Ali DOĞAN	Kahramanmaraş Milletvekili
160.Mehmet KAYA	Kahramanmaraş Milletvekili
161.Edip ÖZBAŞ	Kahramanmaraş Milletvekili
162.Erol KARAN	Karabük Milletvekili
163.Hasan ÇALIŞ	Karaman Milletvekili
164.Fikret ÜNLÜ	Karaman Milletvekili
165.İlhan AKÜZÜM	Kars Milletvekili
166.Çetin BİLGİR	Kars Milletvekili
167.Murat BAŞESGİOĞLU	Kastamonu Milletvekili
168.M.Hadi DİLEKÇİ	Kastamonu Milletvekili
169.Mehmet SERDAROĞLU	Kastamonu Milletvekili
170.Hamdi BAKTİR	Kayseri Milletvekili
171.İsmail CEM	Kayseri Milletvekili
172.Hasan Basri ÜSTÜNBAŞ	Kayseri Milletvekili
173.Sadık YAKUT	Kayseri Milletvekili

174.Nural KARAGÖZ
175.Cemal ÖZBİLEN
176.Necdet TEKİN
177.Mustafa HAYKIR
178.Ramazan MİRZAOĞLU
179.Fikret TECER
180.Mehmet NACAR
181.Ahmet ARKAN
182.Cumali DURMUŞ
183.M.Turhan İMAMOĞLU
184.Faruk BAL
185.Abdullah Turan BİLGE
186.Ali GEBEŞ
187.Mustafa Sait GÖNEN
188.Mehmet Emrehan HALICI
189.Ömer İZGİ
190.Hasan KAYA
191.Mehmet KEÇECİLER
192.Seydi KARAKUŞ
193.Miraç AKDOĞAN
194.Namık Hakan DURHAN
195.Hüseyin AKGÜL
196.Mustafa ENÖZ
197.Hasan GÜLAY
198.Ali SERDENGEÇTİ
199.M.Cihan YAZAR
200.Ömer ERTAŞ
201.Mustafa Kemal TUĞMANER
202.Tunay DİKMEN
203.Hasan ÖZYER
204.Nazif TOPALOĞLU

Kırklareli Milletvekili
Kırklareli Milletvekili
Kırklareli Milletvekili
Kırşehir Milletvekili
Kırşehir Milletvekili
Kırşehir Milletvekili
Kilis Milletvekili
Kocaeli Milletvekili
Kocaeli Milletvekili
Kocaeli Milletvekili
Konya Milletvekili
Konya Milletvekili
Konya Milletvekili
Konya Milletvekili
Konya Milletvekili
Konya Milletvekili
Konya Milletvekili
Konya Milletvekili
Kütahya Milletvekili
Malatya Milletvekili
Malatya Milletvekili
Manisa Milletvekili
Manisa Milletvekili
Manisa Milletvekili
Manisa Milletvekili
Manisa Milletvekili
Mardin Milletvekili
Mardin Milletvekili
Muğla Milletvekili
Muğla Milletvekili
Muğla Milletvekili

205.Fikret UZUNHASAN

206.Zeki EKER

207.Erkan KEMALOĞLU

208.İsmail ÇEVİK

209.Mükremin TAŞKIN

210.Eyüp DOĞANLAR

211.Mükerrem LEVENT

212.İhsan ÇABUK

213.Cemal ENGİNYURT

214.Sefer KOÇAK

215.Hasan Fehmi KONYALI

216.Şükrü YÜRÜR

217.Ahmet KABİL

218.Ş.Ramis SAVAŞ

219.Osman Fevzi ZİHNİOĞLU

220.Yekta AÇIKGÖZ

221.Ahmet AYDIN

222.Tarık CENGİZ

223.Mehmet ÇAKAR

224.Vedat ÇINAROĞLU

225.Şenel KAPICI

226.Nizamettin SEVGİLİ

227.Yaşar TOPÇU

228.Mehmet CEYLAN

229.M.Cengiz GÜLEÇ

230.Mehmet Salih YILDIRIM

231.Fevzi AYTEKİN

232.Bayram Fırat DAYANIKLI

233.Ahmet ZAMANTILI

234.Hasan Hüseyin BALAK

235.Lütfi.CEYLAN

Muğla Milletvekili

Muş Milletvekili

Muş Milletvekili

Nevşehir Milletvekili

Nevşehir Milletvekili

Niğde Milletvekili

Niğde Milletvekili

Ordu Milletvekili

Ordu Milletvekili

Ordu Milletvekili

Ordu Milletvekili

Ordu Milletvekili

Rize Milletvekili

Sakarya Milletvekili

Sakarya Milletvekili

Samsun Milletvekili

Samsun Milletvekili

Samsun Milletvekili

Samsun Milletvekili

Samsun Milletvekili

Samsun Milletvekili

Siirt Milletvekili

Sinop Milletvekili

Sivas Milletvekili

Sivas Milletvekili

Şırnak Milletvekili

Tekirdağ Milletvekili

Tekirdağ Milletvekili

Tekirdağ Milletvekili

Tokat Milletvekili

Tokat Milletvekili

236.Ali Kemal BAŞARAN
237.Orhan BIÇAKÇIOĞLU
238.Nail ÇELEBİ
239.Hikmet Sami TÜRK
240.Hasan ÖZGÖBEK
241.Mehmet Yaşar ÜNAL
242.Armağan YILMAZ
243.Ayhan ÇEVİK
244.Kamran İNAN
245.Yaşar OKUYAN
246.Hasan SUNA
247.Mesut TÜRKER
248.Veysel ATASOY
249.Tahsin Boray BAYCIK
250.İsmail Hakkı CERRAHOĞLU
251.Hasan GEMİCİ
252.Ömer ÜSTÜNKOL

Trabzon Milletvekili
Trabzon Milletvekili
Trabzon Milletvekili
Trabzon Milletvekili
Uşak Milletvekili
Uşak Milletvekili
Uşak Milletvekili
Van Milletvekili
Van Milletvekili
Yalova Milletvekili
Yalova Milletvekili
Yozgat Milletvekili
Zonguldak Milletvekili
Zonguldak Milletvekili
Zonguldak Milletvekili
Zonguldak Milletvekili
Zonguldak Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Anayasanın 69 uncu maddesinin altıncı fıkrasında, bir siyasi partinin, 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden dolayı temelli kapatılmasına, onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde karar verileceği hükme bağlanmaktadır.

Anılan hükümde, bir siyasi partinin 68 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki “Siyasi partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf, zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez” hükmüne aykırı eylemlerin işlendiği bir odak haline gelip gelmediğinin tespiti Anayasa mahkemesine bırakılmakta; ancak bu fiillerin işlendiği konusunda mahkeme kararı bulunması gibi koşullar öngörülmediğinden, anayasa Mahkemesine soyut ve sınırları belirsiz bir takdir yetkisi tanınmış olmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin, bir siyasi partinin yukarıda sözü edilen fiillerin işlendiği bir odak durumuna geldiğini belirleyebilmesi için, öncelikle bu fiillerin işlendiğine karar vermesi, başka bir ifadeyle, bu eylemleri işleyen failleri yargılaması gerekmektedir.

Oysa, Anayasa Mahkemesi, Anayasanın 148 inci maddesine göre sadece bu maddenin üçüncü fıkrasında sayılan kişileri görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılayabilmekte; bunun dışındaki kişilerin Anayasa Mahkemesince yargılanmasına ise olanak bulunmamaktadır.

Yine bu ilkeye uygun olarak, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun “Siyasi partilerin kapatılması davaları” başlıklı 33. maddesine göre, siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalar dosya üzerinden incelenmekte ve karara bağlanmakta; diğer bir anlatımla bu davalarda, suç oluşturan eylemlerin işlenip işlenmediğini belirleyecek bir yargılama usulü de bulunmamaktadır.

Bu nedenle, yukarıda sayılan eylemlerin işlenip işlenmediğinin yetkili mahkemelerce yapılacak bir yargılama sonucunda belirlenip kesin hükme bağlanmasından sonra, bu kesin hükümlerin odak oluşturmaya yeterli olup olmadığının Anayasa Mahkemesince tespit edilmesini ve bu tespiti dayanarak kapatma kararı verilmesini sağlayacak bir düzenlemeye gereksinim duyulmaktadır.

Teklifle, yukarıda açıklanan gereksinimin karşılanması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde, genel gerekçede belirtilen nedenlerle, 68 inci maddenin dördüncü fıkrasına aykırı eylemlerin işlendiğinin yetkili mahkemelerce kesin hükme bağlanması koşulunu öngörmekte ve bu kesin hükmün odak oluşturmaya yeterli olup olmadığını belirleme yetkisi ile odak haline gelme nedeniyle temelli kapatmaya karar verme yetkisi yine Anayasa Mahkemesine bırakılmaktadır.

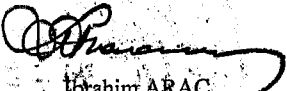
Madde 2- Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği ve halkoylamasına gidilmesi halinde tümüyle oylanacağı hükme bağlanmaktadır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ 69 UNCU MADDESİNDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN
KANUN TEKLİFİ**

Madde 1.- 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 69 uncu maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ Bir siyasi partinin 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına, ancak o partinin kanunla belirlenen ölçütlere göre bu nitelikteki fiilleri işlediğinin yetkili mahkemelerce kesin hükme bağlandığı ve bu kesin hükmün odak oluşturmaya yeterli olduğu hususunun Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde karar verilir.”

Madde 2.- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoylamasına sunulması halinde tümüyle oylanır.

Aşlı gibidir

İbrahim ARAC
Kanunlar ve Kararlar Müdürü